

BARAYAND
انتشارات برآیند

ریرابمان را می‌زنند و چرا این پدیده در روح و ذهن ما و خصوصا در سرنوشت یکی از قدیمی‌ترین پدیده‌ها در جوامع بشری است و شاید نتوان پیشینه دقیق ده از قدرت جمع، تشکیل شد، رقابت بین‌انسانی آغاز شد. تا پیش از آن، رقابت «انسان-انسان» تقسیم شد. تکلیف رقابت انسان با طبیعت کاملاً مشخص و ناظر ضعیف‌تر و ناتوان‌تر بود، باید راهی پیدا می‌کرد تا بتواند در این طبیعت و محیط سلاح وی محسوب می‌شود، به کار بیفتد. به کارافتادن و توسعه این بخش، به «کنترل» کند و در نهایت «تغییر» دهد. امروزه هم شاهد رقابت طبیعی با کمک مغز و ارتباطات انسانی موجب شد تا افراد نسبت به طبیعت و رقابت ایجاد پدیده «قدرت» شد که سرانجام به تشکیل «حکومت» انجامید.

برخی از انسان‌ها به حدی افزایش یافت که هم طبیعت و هم سایر انسان‌ها تحت حاکمیت نامرئی است که و تر مخروط قدرت محسوب می‌شود. هر فردی که به این رقابتی پنهان و پیدا را شکل داد تا افراد به واسطه این رقابت بتوانند به اهداف خود رقابت‌ها ظاهری و همراه با جنگ بود، اما برخی از آن‌ها کاملاً «پنهان» بود گفته می‌شود. زیرا آب‌زنی، رقابتی منفی، پنهان و تا حدی ناجوانمردانه است که م

ای متمادی، کسب قدرت و حکومت بر جوامع بشری به واسطه «زور» و «شماره» است. از دوران تشکیل قبایل تا امروز که در هزاره سوم به سر می‌بریم، تغییرات زیاد و به کرات دیگر برود. هوش مصنوعی تقریباً حریف انسان شده و در مواردی بر آن کشف می‌شود. اما قدرت یگانه پدیده‌ای است که در طول تاریخ، همواره نکرده است. رقابت‌ها برای کسب قدرت، هنوز به همان شکلی است که در دو قرن گذشته در بشر غیرطبیعی به نظر برسد و انتظار داشته باشیم که در طول تاریخ بار بلاموضوع است.

بسیاری، هنوز افرادی که زیاد کار می‌کنند از سوی همکارانشان تحقیر می‌شوند. یکی از دلایل این به همین پدیده به اصطلاح «کار هوشمندانه» است. البته بشر هر پیشرفتی داشته است، بین «هوش»، «عقل» و «خرد» تفاوت‌های چشمگیری وجود دارد. بشر همیشه که بشر امروزی «خردمند» باشد.

«هوشمند»، منافع فردی اهمیت دارد و برای انسان «عاقل»، منافع جمع. اما برای انسان‌های «هوشمند» است، بدیهی است که «چاپلوسی» و «زیرآب‌زنی» جای «شایسته‌نمایی» آن فرد نبوده باشد یا آن حق را به ناحق برداشته باشد، «حرام» تلقی می‌شود. لطفی با توجه به زحمت کم آن و به اصطلاح «راحت بودن» به کام افراد شیرین است. زحمت و لطف زیاد می‌شود، استرس به وجود می‌آید. این بدان معناست که زمانی که فرد شایستگی ندارد، سعی می‌کند تا جایگاه افراد دیگر را پایین بیاورد.

زیرآب زنی

رقابت منفی و روش های مقابله با آن

شیر» بود. کسی که در نهایت به سایر قبایل چیره می شد، قدرت را در یک منطقه یادی در فناوری، سلامت و بهداشت و هر پدیده دیگری رخ داده است. بشری انسان را پشت سر گذاشته است. هر بیماری و آگیرداری بیشتر از چند ماه قرن چنان دست نخورده باقی مانده و به جرئت می توان ادعا کرد که در مقوله قدرت بران باستان بود.

سخ، دست کم پیشرفتهای درخور توجهی در این موضوع داشته باشیم؛ اما با توجه

ی از موج هایی که اخیراً بسیار باب شده و افراد به این واسطه کلاه برداری های متنوع، به واسطه هوش سرشارش بوده و همواره سعی کرده تا زندگی را برای خود و امروزی تا حد زیادی هوشمند است اما نه لزوماً «عاقل». این موضوع سبب ن

فرامرز عیب پوش نویسنده:

انسان «خردمند»، منافع آیندگان و طبیعت، اهمیت دارد. با توجه به اینکه جاستگی» را گرفته است. از دیدگاه ادیان، هر آن چیزی که خارج از شایستگی های به همین دلیل، زمانی که لطفی به فردی صورت می گیرد، آن لطف از جیب فرد می آید؛ بنابراین افراد عادت می کنند با وجود اینکه خیلی دیر آمده اند، زود می نند سازوکاری دفاعی در درون افراد برای بی ارزش سازی دیگران و ارزشمند نند، در این صورت آن فرد با شایستگی رشد نکرده، بلکه شایستگی فرد دیگری

سرشناسه: عیب‌پوش، فرامرز، ۱۳۵۷ -

Eybposh, Faramarz

عنوان و نام پدیدآور: زیرآب‌زنی: رقابت منفی و روش‌های مقابله با آن / نویسنده فرامرز عیب‌پوش؛ ویراستار علمی عادل طالبی؛ ویراستار سارا قدیمی.

مشخصات نشر: تهران: برآیند، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۶-۸۹-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۷ - ۱۰۲.

عنوان دیگر: رقابت منفی و روش‌های مقابله با آن.

موضوع: رقابت (روان‌شناسی)

Competition (Psychology)

روابط بین اشخاص -- جنبه‌های روان‌شناسی

Interpersonal relations -- Psychological aspects

تعارض (روان‌شناسی)

Conflict (Psychology)

رقابت غیرمنصفانه

Competition, Unfair

شناسه افزوده: طالبی، عادل، ۱۳۵۶ -، ویراستار

شناسه افزوده: Talebi, Adel, 1977

رده‌بندی کنگره: BF ۶۳۷

رده‌بندی دیویی: ۲۳۲/۱۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۱۹۱۶۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

BARAYAND
انتشارات برآیند

آدرس: تهران، میدان فاطمی،

خیابان بیستون، کوچه دوم الف،
پلاک ۱۴، طبقه سوم.

صندوق پستی: ۱۴۳۱۶۵۴۱۶۳

تلفن: ۸۸۳۹۰۵۳۷

• همه حقوق چاپ و نشر انحصارا
برای نشر برآیند محفوظ است.

• استفاده از بخش‌هایی از متن
کتاب، فقط برای نقد و معرفی آن
مجاز است.

زیرآب‌زنی!

رقابت منفی و روش‌های مقابله با آن

نویسنده: فرامرز عیب‌پوش

ویراستار علمی: عادل طالبی

ویراستار: سارا قدیمی

مدیر هنری: فرشاد رستمی

صفحه‌آرا: فاطمه محمدی

طراحی جلد: فرامرز عیب‌پوش

ناظر چاپ: سینا برازوان

چاپ اول: ۱۴۰۲

تیراژ: ۲۵۰ نسخه

قیمت: ۹۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۶-۸۹-۷

سخن ناشر

اغلب ما آن روزها را یادمان نمی‌آید. کدام روزها؟ روزهایی که آب لوله‌کشی نبود و خانه‌ها آب انبار داشتند. انتهای حوض‌ها یک زیرآب قرار داشت که آب کثیف و لجن از آنجا تخلیه می‌شد. اگر کسی با شخص دیگری دشمن بود، کاری می‌کردند که آب کثیف و لجن وارد آب تمیز شود. آن فرد بیچاره هم برای همه تعریف می‌کرد که: «زیرآبم را زده‌اند و بیچاره شده‌ام!» دیگر در خانه کسی آب انبار و زیرآب نداریم، اما واژه «زیرآب‌زنی» همچنان باقی مانده است.

اکنون زیرآب‌زنی را در موقعیت‌هایی به کار می‌بریم که افراد قصد دارند شخصی را تخریب کنند یا او را از جایگاهش تنزل دهند. آسیب‌شناسی این پدیده مذموم نشان می‌دهد که افراد چون خودشان شایستگی لازم را ندارند و نمی‌توانند به جایگاهی برسند که می‌خواهند، زیرآب فرد مقابل را می‌زنند و او را تخریب می‌کنند. زیرآب‌زنی رابطه مستقیم با حس حسادت و کمبود عزت‌نفس دارد. در زیرآب‌زنی، فرد عامدانه می‌کوشد جایگاه شخص مقابل را متزلزل کند.

وجود پدیده زیرآب‌زنی در محیط‌های کاری بسیار آسیب‌زاست. در کشورهایی که با بحران‌های اقتصادی مواجه‌اند و یافتن شغل مناسب با درآمد مکفی بسیار دشوار است، این پدیده نیز بیشتر دیده می‌شود. مدیران و صاحبان کسب‌وکار و ساختارهای ناکارآمد نیز در بروز این پدیده شوم اثرگذارند. مدیرانی که نمی‌توانند از پس وظایف خود به خوبی برآیند، زیرآب مدیران دیگر و کارکنان را می‌زنند تا کم‌کاری و ناکارآمدی خود را جبران کنند. اگر خیلی زود جلوی گسترش آن را نگیریم، زیرآب‌زنی مانند ویروس شیوع پیدا می‌کند و چندی بعد کل سازمان را آلوده خواهد کرد.

متأسفانه منابع اندکی در این زمینه منتشر شده است. از این رو انتشارات برآیند تصمیم گرفت کتاب زیرآب‌زنی؛ رقابت منفی و روش‌های مقابله با آن را منتشر کند. در این کتاب، نویسنده می‌کوشد ابتدا درباره مفهوم زیرآب‌زنی و انواع آن صحبت کند و سپس راه‌های مقابله با آن را شرح دهد. فرقی نمی‌کند زیرآب‌زنید یا زیرآبتان را زنده‌اند؛ توصیه می‌کنیم این کتاب را مطالعه کنید.

عادل طالبی

این کتاب را با احترام فراوان به دوست و استاد ارجمندم «دکتر سعید شهباز مرادی» تقدیم می‌کنم؛ مردی که به خاطر سال‌ها تلاش بی‌دریغ و تربیت شاگردان فراوان، دین بزرگی بر گردن مدیران این مرزوبوم دارد.

دوست عزیز،

این کتاب حاصل مطالعه و پژوهش مؤلف آن است. تکثیر آن بدون اجازه ناشر عملی نادرست، برخلاف معیارهای اخلاقی و غیرقانونی است. پیامد این عمل ناصواب موجب گسترش بی‌اعتمادی در جامعه و ایجاد محیطی ناسالم برای ما و فرزندانمان می‌شود. بجاست قبل از خرید و فروش این کتاب، اطمینان حاصل کنید که کپی نیست.

همچنین اگر خواستید از مطالب کتاب در مقاله‌ها، پژوهش‌ها و شبکه‌های اجتماعی استفاده کنید، لطفاً به نام کتاب و نویسنده ارجاع دهید.

گر بدی گفت حسودی و رفیقی رنجید
گو تو خوش باش که ما گوش به احمق نکنیم
حافظ ار خصم خطا گفت، نگیریم بر او
ور به حق گفت، جدل با سخن حق نکنیم

حضرت حافظ

پیشگفتار

همه ما در تجارب زیستی خود، با پدیده زیرآب زنی مواجه شده ایم، دست کم یک بار، این پدیده را درک کرده ایم و یا خود در آن نقش داشته ایم. اما زیرآب زنی اساساً چیست و چه اتفاقاتی موجب پیدایش آن می شود؟ آیا زیرآب زنی حقیقتاً پدیده ای منفی و بد است یا در برخی اوقات مجبوریم از آن استفاده کنیم؟ اصولاً چرا و چه زمانی انسان به زیرآب زنی نیاز دارد و تا چه حد این پدیده خطرناک یا مفید است؟ پیش از هر بحثی، آگاه باشیم که این پدیده به هیچ وجه مختص یک گروه، جامعه یا کشور خاصی نیست و اساساً پدیده ای انسانی و اجتماعی و مختص به همه جوامع است.

دنیاى امروز دنیای سرعت و تحول است. سرعت پیشرفت علم و فناوری و نیز تغییرات سیاسی و اقتصادی به حدی است که می توان جهان را مانند گردونه ای (سانتریفیوژ) دانست که همه باید خود را با سرعت گردش آن وفق دهند تا در گردونه باقی بمانند. توقف و مکث در چنین گردونه ای، مساوی است با پرتاب شدن به بیرون. از دیدگاه قانون انتشار نوآوری، افراد جامعه به چهار گروه تقسیم می شوند:

گروه اول، افراد مخترع و مبتکر هستند. دانشمندان حوزه های مختلف علم، اقتصاد، سیاست و به اصطلاح «نخبگان» در این گروه قرار می گیرند. گروه دوم، اولین پذیرندگان و پیشروها هستند؛ افرادی که سرعت تغییر و پیشرفتشان از جامعه سریع تر است و معمولاً جامعه به دنبال آنها حرکت می کند. گروه سوم، افرادی هستند که تغییر در جامعه را درک می کنند و می پذیرند و دنباله روی گروه دوم هستند. به تقلید از گروه دوم، آنها مجبورند سطح دانش یا توانایی خود را برای بقا یا پیشرفت در جامعه افزایش دهند. گروه چهارم، افرادی هستند که پیشرو و دنباله رو نیستند و با عنوان «عقب ماندگان» شناخته می شوند. به دلیل احساس ضعف در برابر دیگران و نداشتن اعتماد به نفس، عقب ماندگان نمی توانند دانش خود را ارتقا دهند و دوست دارند «دیگران نیز در حد آنها باقی بمانند». گروه چهارم به شدت مستعد زیرآب زنی هستند! البته موضوع به این سادگی و فقط مختص این گروه نیست؛ بارها دیده شده که این پدیده در گروه های دیگر نیز اتفاق افتاده است. به همین دلیل، بنا داریم در این کتاب علت بروز این پدیده را موشکافانه بررسی کنیم.

سرزمین ما دارای پیشینه ادبی و علمی، غنی و عمیقی است. اگر از بزرگان ادب

و فرهنگ و علم این سرزمین و آثارشان درس بگیریم، راه خود را با چراغ دانش و خرد روشن خواهیم کرد. همچنین می‌توانیم راهنمای دیگران باشیم تا از تاریکی ندانستن به روشنایی آگاهی قدم بگذارند. امید که ادبیات و فرهنگ غنی این سرزمین، مرجع عملکرد ما در طول زندگی باشد و به جای عیب‌جویی از یکدیگر و زیرآب‌زنی، به تقویت خودمان و سایرین پردازیم.

فرامرز عیب‌پوش

فهرست مطالب

فصل اول. تعاریف	۱۳
فصل دوم. انگیزه و انگیزش، دلایل بروز رفتارها	۱۹
فصل سوم. رقابت	۲۷
فصل چهارم. قدرت، منابع قدرت و تأثیر آن بر زیرآب‌زنی	۳۳
فصل پنجم. انواع زیرآب‌زنی	۴۳
فصل ششم. چرا زیرآب می‌زنیم؟	۵۵
فصل هفتم. تفاوت بدقلق و زیرآب‌زن	۶۹
فصل هشتم. راهکارهای مقابله با زیرآب‌زنی	۷۵
فصل نهم. درمان زیرآب‌زنی	۸۵
منابع	۹۵

فصل اول

تعاریف

واژه «زیرآب‌زنی» از کجا آمده است؟

از دیرباز، اقلیم ایران گرم و خشک بوده است. این ویژگی سبب شده منابع آب شیرین کشور، همواره محدود باشد و کم‌آبی موضوع جدیدی در این سرزمین نیست. اقلیم خشک و محدودیت منابع آب، آن را ارزشمند می‌سازد تا جایی که ذخیره آب امری حیاتی و مهم محسوب می‌شود. در گذشته‌ها، شهرها در کنار رودها شکل می‌گرفتند. به روستاها «آبادی» نیز می‌گفتند؛ یعنی جایی که آب به سمت آن می‌آید یا در آنجا آب وجود دارد.

پیش از باب‌شدن سیستم لوله‌کشی، آب مصرفی خانه‌ها در آب‌انبار یا حوض‌ها ذخیره می‌شد. به بخش انتهایی و زیرین مخزن آب خانه، «زیرآب» می‌گفتند. یکی از شغل‌های پرکاربرد در آن زمان «آب‌حوضی» بود. آب‌حوضی‌ها افرادی بودند که دفتر و محل کار ثابتی نداشتند و در کوچه‌ها مانند وانتی‌های امروزی اعلام حضور می‌کردند و اگر خانواده‌ای به کار آن‌ها نیاز داشت، صاحب‌خانه دعوت به کارشان می‌کرد. این افراد کار تمیزکردن گل‌ولای و شستن حوض یا آب‌انبار را بر عهده داشتند و در مواقعی لازم بود تا زیر آب کثیف موجود در آب‌انبار یا حوض بروند و زیرآب را باز کنند. به همین دلیل به این عمل «زیرآبی‌رفتن» اطلاق می‌شد. هر بار که قرار بود مخزن آب پر شود و آب تازه در آن بریزند، ابتدا بخش زیرآب را باز می‌کردند تا آب مانده بیرون برود. زیرآب به چاه خانه یا جوی آب راه داشت. باید کسی داخل حوض یا آب‌انبار می‌رفت و آن را باز می‌کرد تا لجن و گل‌ولای از زیرآب خارج شود. آن موقع‌ها وقتی با کسی دشمنی داشتند، برای اینکه به او ضربه بزنند، زیرآب را باز می‌کردند تا آب تمیز بیرون بریزد. صاحب‌خانه بسیار مستأصل می‌شد چون باید تا نوبت بعدی صبر می‌کرد.

این ماجرا مثلی را سر زبان‌ها انداخت. وقتی کسی عامدانه مشکلی را برای دیگری به وجود می‌آورد می‌گفتند: «زیرآبم را زده‌اند!»

این مثل هنوز هم کاربرد دارد. البته گاهی خودبزرگ‌بینی و توهم توطئه باعث می‌شود فکر کنیم زیرآب ما زده شده یا به اصطلاح امروزی‌تر زیرآب ما خورده است! با این حال، در دنیای واقعی، عده‌ای این کار را انجام می‌دهند و نمی‌توان انکار کنیم که این رفتار وجود ندارد.

برخی از روان‌شناسان و جامعه‌شناسان بروز این رفتار را طبیعی و نشئت‌گرفته از ذات بشری می‌دانند؛ اما در جوامع پیشرفته با اینکه رفتار زیرآب‌زنی هنوز وجود دارد، نوعی اختلال به حساب می‌آید. در این جوامع، با این پدیده برخورد می‌شود و می‌کوشند آن را به حداقل برسانند. ذکر این نکته ضروری است که این اختلال رفتاری بیشتر در کشورهای در حال توسعه رایج است. شاید بتوان این‌گونه استدلال کرد که در کشورهای پیشرفته، قانون با دقت بیشتر و توجه به جزئیات وضع می‌شود. بنابراین، قوانین تا حدی می‌توانند جلوی پدیده زیرآب‌زنی را بگیرند.

در جامعه ما که رویکردی مذهبی و اخلاق‌مدار دارد، بروز این پدیده به شدت نکوهش شده است و همین سرزنش شدید، در بسیاری از اوقات سبب شده، جامعه وجود آن را انکار یا تکذیب کند. به‌ویژه اینکه در اسلام از غیبت که یکی از جنبه‌های این اختلال محسوب می‌شود، به‌عنوان گناه کبیره نام برده شده است. گناه غیبت‌کردن آن قدر بزرگ است که به‌صراحت با «خوردن گوشت برادر مرده» مقایسه شده و به قطعیت نفی شده است. اما متأسفانه آنچه در واقعیت رخ می‌دهد، به‌هیچ‌وجه با آموزه‌های دینی ما هم‌خوانی ندارد.

همان‌طور که گفتیم زیرآب‌زنی با آموزه‌های دینی هم‌خوانی ندارد و حتی گاهی افراد این کار را طوری انجام می‌دهند و توجیه می‌کنند که انگار عمل صوابی انجام شده و خطر بزرگی برطرف شده است. بسیاری از افراد، برحسب اقتضای منافع یا خودپسندی، زیرآب‌زنی می‌کنند و آن را نوعی حق و فرض و تکلیف قلمداد می‌کنند. وقتی کسی وارد جامعه‌ای می‌شود، قوانین و ارتباطات آن جامعه و جایگاه افراد را درک می‌کند. فرقی نمی‌کند آن جامعه کوچک باشد (مانند یک شرکت کوچک) یا بزرگ (مانند یک شهر یا کشور)، اما واکنش و موضع‌گیری همه افراد در یک جامعه مانند هم نیست. بدیهی است بسیاری از این رفتارها، ارتباطها، قانون‌ها و جایگاه‌ها خوشایند و مقبول ما نیست، اما اعضای جامعه از آن تأثیر می‌گیرند. پژوهش‌های بسیاری این امر را اثبات کرده است ولی وضعیتی که ما بیشتر با آن مواجه شده‌ایم یا حداقل در باره‌اش شنیده‌ایم، رفتار ما در جوامع توسعه‌یافته است. برای مثال، ممکن است فردی در تهران قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت نکند و جرائم بسیاری داشته باشد، اما همان فرد زمانی که به کشوری اروپایی سفر می‌کند، به‌دقت قوانین

را رعایت می‌کند. دلیل آن این است که فرد از جامعه تأثیر می‌گیرد و به نوعی روابط اجتماعی جامعه را تقلید می‌کند و یا دست‌کم خود را هم‌رنگ جامعه نشان می‌دهد. البته انسان بسیار پیچیده‌تر از آن است که بتوان رفتار وی را به طور دقیق پیش بینی کرد. بنابراین، به تعداد انسان‌ها استثنا وجود دارد. نمونه آن رفتارهای هم‌وطنان در کشوری مانند ژاپن است. با اینکه جامعه ژاپن قانون‌مدار است، بسیاری از ایرانی‌هایی که به آنجا مهاجرت کرده بودند، از راه‌های غیرقانونی درآمدزایی می‌کردند. زیرآب‌زنی تقریباً به اشکال مختلف در همه فرهنگ‌ها و زبان‌ها وجود دارد. در زبان انگلیسی، اصطلاح «فرش یا قالی کشیدن از زیر پای دیگران»^۱ یا «قالی کشی»^۲ به کار می‌رود. البته کلمه اسنیچینگ^۳ نیز در همین موقعیت استفاده می‌شود که البته به علت هم‌معنی بودن با واژه «دزدی» کاربرد زیادی ندارد.

زیرآب‌زنی چیست؟

زیرآب‌زنی به معنای «ارائه گزارش یا ارائه نکردن آن، انجام دادن یک عمل یا انجام ندادن آن از طرف فردی به صورت راست یا دروغ به مدیر، رئیس یا فردی است که در محیط زندگی یا محیط کار برای ما اهمیت دارد و تصمیم‌هایش برایمان سرنوشت‌ساز است، به نحوی که ارائه گزارش یا ارائه ندادن آن، تأثیر منفی بر روابط یا سرنوشت ما داشته باشد».

این تعریف تا حدی پیچیده است و به توضیح بیشتری نیاز دارد. در حقیقت، تعریف این پدیده مانند خود آن پیچیده و کمی نامفهوم است. در برخی موقعیت‌ها، تشخیص زیرآب‌زنی بسیار دشوار است. برای روشن شدن بیشتر این موضوع، سال‌ها در حوزه منابع انسانی، تحقیقات جامع و کاملی صورت گرفته و نتایج خیره‌کننده اما متفاوتی به دست آمده است. در علوم منابع انسانی، زیرآب‌زنی به مثابه «رقابت منفی» تعریف شده است.

متخصصان امر این پدیده را نوعی رقابت اما از جنبه منفی آن ارزیابی کرده‌اند. بنابراین، پیش از هر موضوعی، باید بررسی کنیم که رقابت چیست و چه تأثیری

1. Pull the rug under somebody's foot
2. Pulling the rug out
3. Snitching

بر زندگی فردی و اجتماعی ما دارد. حتی پیش از تولد، هنگام شکل‌گیری جنین، رقابت‌مان برای بقا شروع شده است. ما در رقابت تولد قرار گرفته‌ایم و پیروز شده‌ایم. در طبیعت و حیات وحش نیز رقابت به صورت کاملاً واضح و بدون پیچیدگی مشاهده می‌شود. همه موجودات، حتی موجودات تک‌سلولی، برای بقا با موجودات شبیه خود و دنیای اطراف در حال رقابت‌اند. جامعه انسانی نیز از بدو پیدایش در حال رقابت بوده است؛ اما زمانی که این رقابت به زندگی نیمه‌مدرن یا اجتماعی انسان‌ها تسری یافت، اشکال و گونه‌های مختلفی به خود گرفت و روز به روز پیچیده‌تر و سخت‌تر شد. در دوران باستان، این رقابت صرفاً با جنگ و تلاش برای از بین بردن دیگری برای تصرف منابع وی بود ولی به تدریج، با پیشرفت جوامع، به جنگ‌های منطقه‌ای و جهانی و لشکرکشی‌ها و توطئه‌ها و خیانت‌های بین‌المللی تبدیل شد. این رقابت به قدری شدت گرفت که در دهه‌های پایانی قرن بیستم، این رقابت بین ابرقدرت‌ها تا از بین رفتن حیات روی کره زمین و استفاده از سلاح‌های پیشرفته هیدروژنی و بمب‌های هسته‌ای پیش رفت.